

Date noi despre distribuția unor specii sinantropice de păianjeni (Arachnida: Araneae) rare în fauna României

KATALIN-ILDIKÓ PÁRDI

Abstract

New data on the distribution of some rare synanthropic spider species (Arachnida: Araneae) in Romania

Urban areas can form important habitats for plant and animal species. In the last years a remarkable number of studies are published about the synanthropic species, adapted to the artificial habitats that humans create around them.

This paper deals about the distribution of three rare synanthropic spider species, mentioned for the second time in Romanian arachnofauna: *Achaearanea tabulata* (LEVI, 1980) from family Theridiidae, *Zodarion rubidum* (SIMON, 1914) from family Zodariidae and *Pseudeuophrys lanigera* (SIMON, 1871) from family Salticidae.

Key words: synanthropic, building inhabitant, spiders, rare species, Cluj-Napoca

Introducere

Primele cercetări referitoare la păianjenii sinantropi sunt studiile efectuate de către SAVORY (1957). În lucrarea sa despre fauna de păianjeni al Londrei semnalează 130 specii, colectate din clădiri și grădini, menționând și factorii antropogeni care avantajează sau dezavantajează anumite specii. VALESOVA-ZDARKOVA (1966) face o clasificare a speciilor sinantropice de păianjeni din fosta Cehoslovacie în trei categorii: eusinantropice, hemisinantropice și xenantropice. SACHER (1983) studiază păianjenii care trăiesc în clădirile din Germania, identificând un număr de peste o sută de specii, din care aproape jumătate sunt sinantropice. Fauna de păianjeni al unor orașe mari din Germania și Austria (Berlin, Innsbruck, Köln) au fost studiate de către PLATEN (1984), THALER (1981) și SALZ (1992). KAYA și UĞURTAŞ (2007) au colectat și determinat păianjeni pe teritoriul Campusului Univeritar Görükle al Universității Uludağ din Bursa (Turcia) identificând 69 specii din 23 familii. În Ungaria sunt menționate 48 de specii sinantropice, colectate din locuințele a 10 localități din regiunea Balaton-felvidék (SZINETÁR et al. 1999). KENYERES și SZINETÁR (2003) fac o prezentare mai amplă a familiei Pholcidae din Ungaria, cu descrierea

speciilor din acest grup taxonomic. O lucrare interesantă tratează problematica pănzelor de păianjeni al speciei *Dictyna civica* (LUCAS, 1850), care pătează pereții exteriori ai clădirilor din Budapesta (SAMU et al. 2002).

În literatura de specialitate din România se regăsesc un număr foarte redus de lucrări științifice care se ocupă de păianjenii sinantropi din țară. URÁK și DUMA semnalează specii noi de păianjeni sinantropi pentru fauna țării (URÁK 2005, DUMA 2007c), iar în lucrările lui URÁK publicate despre speciile de păianjeni neautohtoni sunt menționate și câteva specii sinantropice (URÁK 2007, 2009).

Primele cercetări sistematice referitoare la păianjenii sinantropi din Cluj-Napoca au fost efectuate în perioada 2007-2009, cu unele rezultate preliminare publicate în două lucrări științifice (PÁRDI & URÁK 2009, 2010).

Materiale și metode

Colectarea materialului biologic s-a realizat în perioada 2007-2009, în localitățile Cluj-Napoca și Târgu-Mureș. Prelevarea probelor s-a realizat direct cu mâna sau cu penseta, din clădiri, de pe pereții interiori ai clădirilor și de pe garduri. Probele au fost conservate în sticlute umplute cu soluție de alcool-etilic de 70%, și studiate apoi în laborator cu stereomicroscop binocular. Pentru determinarea speciilor au fost utilizate diverse chei de determinare (HEIMER & NENTWIG 1991, NENTWIG et al. 2003, ROBERTS 1985, 1987).

Rezultate și discuții

În urma cercetărilor referitoare la fauna de păianjeni din municipiile Cluj-Napoca și Târgu Mureș au fost identificate trei specii rare, care nu apar pe ultima listă faunistică (Weiss & URÁK 2000), fiind semnalate ulterior publicației acestei liste, în lucrarea de față fiind semnalate pentru a doua oară în fauna României.

Achaearanea tabulata LEVI, 1980 din familia Theridiidae este o specie sinantropă, răspândită în regiunea Holarctică, recent semnalată în Europa. A fost descrisă în America de Nord (LEVI, 1980) iar trei ani mai târziu a fost identificată și în Japonia (YOSHIDA, 1983). În Europa a fost găsită pentru prima dată în anul 1988, în Germania, în orașul Berlin (MORITZ et al. 1988) iar doi ani mai târziu în Austria, tot în mediu urban, în orașul Innsbruck (KNOFLACH, 1991). În România prima dată această specie a fost semnalată din mediu rural, fiind colectate două femele în satul Căpeni, județul Covasna (URÁK 2005). Datele originale provin din Cluj-Napoca, unde în perioada 2009 iunie-noiembrie au fost colectate 3 femele, de pe pereții exteriori ai unor blocuri, la nivelul parterului (Fig. 1).

Zodarion rubidum SIMON, 1914 din familia Zodariidae este o specie aflată în expansiune în Europa și America de Nord (BOSMANS 1994, 1997, CUSHING & SANTANGELO 2002, PEKÁR 2002, ROZWALKA & ZAWAL 2009). În România pentru prima dată a fost semnalată în 2007, în bazinul inferior al Mureșului, între localitățile Lipova și Șoimoș, într-o zonă mlăștinoasă cu *Carex*

Fig. 1. Distribuția speciei *Achaearanea tabulata* în România

Fig. 2. Distribuția speciei *Zodarion rubidum* în România

sp. și *Thypha* sp. (DUMA 2007a, b). Datele originale provin din Cluj-Napoca și Târgu Mureș (Fig. 2). În Cluj-Napoca în perioada 2009 aprilie-mai au fost colectate 2 exemplare (un mascul și un juvenil), la nivelul podelei din scara unor clădiri. În Târgu Mureș au fost colectate mai multe exemplare (masculi și femele) de pe un gard, unde sub bucățile de tencuială desprinse forma coloniei de 5-10 exemplare juvenile și adulți.

Pseudeuophrys lanigera SIMON, 1871, din familia Salticidae este o specie sinantropă răspândită în partea vestică și centrală a Europei, care ulterior a fost introdusă în SUA și Canada (PLATNICK 2010). În România, pentru prima oară a fost colectată în 2005, în trei localități din Banat: Timișoara, Lugoj și Băile Herculane (DUMA 2007c). Datele originale provin din Cluj-Napoca, unde în 2009 iunie au fost colectate 9 exemplare (8 femele, 1 juvenil), de pe peretele exterior al unui bloc, la nivelul parterului, iar în octombrie încă o femelă, la fereastra unei camere (Fig. 3).

Fig. 3. Distribuția speciei *Pseudeuophrys lanigera* în România

Concluzii

În timp ce populațiile unor specii sensibile la perturbările cauzate de activitățile umane sunt în regres, altele, care s-au adaptat la noile condiții create de om, sunt în expansiune, capacitatea lor de dispersie fiind mărită printre altele și de dezvoltarea transportului. Astfel foarte multe specii sinantropice au devenit cosmopolite, cercetătorii adăugând, la fiecare evaluare de faună, câte un punct pe harta lor de distribuție.

Datele noi prezentate în această lucrare, referitoare la răspândirea unor specii sinantropice de păianjeni în România confirmă faptul, că multe specii adaptate la mediul artificial, sunt în expansiune, unele având arii de răspândire chiar mai mari, decât cele confirmate până în prezent. Multe specii sunt considerate rare, deoarece avem puține date despre răspândirea lor. În realitate însă lipsa datelor nu înseamnă de fiecare dată lipsa speciei. Nu de puține ori, de exemplu și în cazul speciilor sinantropice din România, numărul foarte redus de date disponibile este explicat de lipsa cercetărilor. Realizarea unor cercetări faunistice ample în zone urbane, în orașe mai mari, ar îmbogăți cu siguranță cunoștințele noastre despre răspândirea unor specii, și ne-ar ajuta în desenarea unor hărți de răspândire mult mai exacte.

Bibliografie

- BOSMANS R. 1994. Revision of the genus *Zodarion* WALCKENAER, 1833 in the Iberian Peninsula and Balearic Islands (Araneae, Zodariidae). *Eos*, 69: 115–142
- BOSMANS R. 1997. Revision of the genus *Zodarion* WALCKENAER, 1833, part II. Western and Central Europe, including Italy (Araneae: Zodariidae). *Bull. Br. Arachnol. Soc.*, 10: 265–294.
- CUSHING P., SANTANGELO R. 2002. Notes on the natural history and hunting behaviour of an ant eating zodariid spider (Arachnida: Araneae) in Colorado. *Jour. Arachnol.*, 30: 618–621.
- DUMA I. 2007a. Notes on the spider (*Arachnida: Araneae*) fauna from the lower Mureș River valley, with a new mention for Romania. *Annals of West University of Timișoara ser. Biology*, 9: 111–117.
- DUMA I. 2007b. On the Ant Eating Spiders (Araneae: Zodariidae) of Romania: New Faunistical Data. *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Biologia* 52: 11–18.
- DUMA I. 2007c. *Pseudeuophrys lanigera* (SIMON, 1871) (Araneae, Salticidae) a new species for the Romanian Arachnofauna. *Entomol. rom.*, 12(1): 259–261.
- HEIMER S. & NENTWIG W. 1991. *Spinnen Mitteleuropas*. Paul Parey Verlag, Berlin und Hamburg.
- KAYA R. S., UĞURTAŞ İ. H. 2007. A Study on Araneo-Fauna (Arachnida: Araneae) of Görükle Campus Area (Bursa). *J. Biol. Environ. Sci.*, 1(2): 81–86.
- KENYERES Z., SZINETÁR Cs. 2003. Magyarország álkaszáspókjai (Araneae: Pholcidae). *Állattani Közlemény*, 88(1): 51–60.
- KNOFLACH B. 1991. *Achaeearanea tabulata* LEVI, eine für Österreich neue Kugelspinne (Arachnida, Aranei: Theridiidae). *Ber. nat.-med. Verein Innsbruck*, 78: 59–64.
- LEVI H. W. 1980. Two new spiders of the genera *Theridion* and *Achaeearanea* from North America. *Trans. Am. microsc. Soc.* 99: 334–337.
- MORITZ M., LEVI H. W., PFÜLLER R. 1988. *Achaeearanea tabulata*, eine für Europa neue Kugelspinne (Araneae, Theridiidae). *Dtsch. ent. Z. NF*, 36: 361–367.

- NENTWIG W, HÄNGGI A, KROPF C, BLICK T. 2003. Spinnen Mitteleuropas (Central European Spiders). An internet identification key version 8. 12. 2003. Online at: <http://www.araneae.unibe.ch>
- PÁRDI K. I., URÁK I. 2009. Előzetes adatok Kolozsvár épületlakó pókjainak (Arachnida: Araneae) faunisztikai és ökológiai vizsgálatáról, pp: 189-194, In: MÓCSY I., SZACSVAI K., URÁK I., ZSIGMOND A. R. (Eds.). V. Kárpát-medencei Környezettudományi Konferencia, Ábel Kiadó, Kolozsvár.
- PÁRDI K. I., URÁK I. 2010. Épületlakó pókok (Arachnida: Araneae) Kolozsváron, pp: 81-86, In: SZABÓ B., TÓTH Cs. (Eds.). VI. Kárpát-medencei Környezettudományi Konferencia, Bessenyei György Könyvkiadó, Nyíregyháza.
- PEKÁR S. 2002b. *Zodarion rubidum* SIMON, 1914: Railroad Riders? Newsl. Br. Arachnol. Soc., 95: 11–12.
- PLATEN R. 1984. Ökologie, Faunistik und Gefährdungssituation der Spinnen (Araneae) und Weberknechte (Opiliones) in Berlin (West) mit dem Vorschlag einer roten Liste. Zool. Beitr. 28: 125-168.
- PLATNICK N. I. 2010. The world spider catalog, version 11, American Museum of Natural History. Online at: <http://research.amnh.org/entomology/spiders/catalog/index.html>.
- ROBERTS M. J. 1985. The spiders of Great Britain and Ireland. Volum 1: Atypidae to Theridosomatidae. Harper Collins, London.
- ROBERTS M. J. 1987. The spiders of Great Britain and Ireland. Volum 2: Linyphiidae. Harper Collins, London.
- ROZWALKA R., ZAWAL A. 2009. New data on the distribution of *Zodarion rubidum* Simon, 1914 (Araneae, Zadariidae) in Poland. Annales UMCS, Biologia, 64(1): 113-116
- SACHER P. 1983. Spinnen (Araneae) an und in Gebäuden Versuch einer Analyse der synanthropen Spinnenfauna in der DDR. Entomologische Nachrichten und Berichte, 27: 97–105.
- SALZ R. 1992. Untersuchungen zur Spinnenfauna von Köln (Arachnida, Araneae), Decheniaua – Beihefte (Bonn), 92–95.
- SAMU F., JÓZSA Zs., CSÁNYI E. 2002. Spider web contamination of house facades: habitat selection of spiders on urban wall surfaces, pp: 351-356, In: SAMU F., SZINETÁR Cs. (Eds.). European Arachnology, Akaprint kft., Budapest.
- SAVORY T. H. 1957. The Arachnida of London. London Naturalist, 106: 41-50.
- SZINETÁR Cs., KENYERES Z., KOVÁCS H. 1999: Adatok a Balaton-felvidék néhány településének épületlakó pókfaunájához (Araneae). Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis, 14: 159-170.
- THALER K. 1981. Bemerkenswerte Spinnenfunde aus Nordtirol (Arachnida: Araneae). Veröff. Mus. Ferdinandeum, 61: 105-150.
- URÁK I. 2005. Two new invasive alien spiders (Arachnida: Araneae) in Romanian arachnofauna. Entomol.rom., 10: 89-91.
- URÁK I. 2007. Tájidegen pókok (Arachnida: Araneae) Erdélyben, pp: 144-149, In: MÁTHÉ Cs., MÓCSY I., URÁK I., ZSIGMOND A. (Eds.). III. Kárpát-medencei Környezettudományi Konferencia, Ábel Kiadó, Kolozsvár.

- URÁK I. 2009. Invasive Alien Spiders (Arachnida: Araneae) in the Romanian Arachnofauna, pp: 98-108, In: RÁKOSY L., MOMEU L. (Eds.). Neobiota din Romania, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
- VALESOVA-ZDARKOVA, E. 1966. Synanthrope Spinnen in der Tschechoslowakei. Senckenbergiana Biologica, 47: 73–75.
- WEISS I., URAK I. 2000. Faunenliste der Spinnen Rumäniens (Arachnida: Araneae). Internet: <http://arachnologie.info>
- YOSHIDA H. 1983. A new species of the genus *Achaearana* (Araneae: Theridiidae) from Japan. Acta arachn. Tokyo, 32: 37-42.

Katalin-Ildikó PÁRDI
Universitatea Sapiientia
Catedra de Știința Mediului
400112 Cluj-Napoca
Str. Matei Corvin 4
pardi_kata@yahoo.com

received: 28.11.2010
accepted: 2.12.2010
printed: 18.12.2010